

ґрунтується на психологічному процесі декодування інформації, лінійність мовлення сприяє певному рівню передбачуваності, оскільки поява елемента у потоці мовлення обумовлена попереднім та обумовлює наступний, таким чином декодування відбувається лінійно, прогнозовано. Коли у такий ряд вводиться елемент низької передбачуваності, процес розуміння тексту уповільнюється, сприяючи зосередженню на ньому увага адресата. Ефект обманутого очікування широко використовується з двох об'єктивних причин: по-перше він є досить продуктивним на рівні лексичному (використанні гри слів). По-друге дозволяє створити ряд ефектів в залежності від наміру автора (комічності, іронії, сарказму та ін.) [5, с. 69].

Література

1. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык: Учебник для вузов. – 6-е изд. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 384 с.
2. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилiстика української мови: Підручник. – К.: Вища шк., 2003. – 462 с.
3. Мороховский А.Н., Воробьева О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилiстика английского языка: Учебник. – К.: Высш. шк., 1991. – 271 с.
4. Почепцов Г.Г. Language & Humor. – К.: Вища школа, 1981. – 278 с.
5. Риффатер М. Критерии стилистического анализа // Новое в зарубежной лингвистике. Лингвостилстика. – М.: Прогрес, 1980. – 254 с.
6. Weinstein N. Wattaya hear? // Listening strategies and culture through American jokes. – Illinois, – 87 p.

Гонгало В.С.

Національний університет “Острозька академія”
Науковий керівник – к. філол. н., доц. Худолій А.О.

Лексичні засоби вираження образу кохання у текстах пісень

британської групи “The Beatles”

В.Домбровський стверджував: “Найпростішою і найбільш первісною формою поетичного виразу почуття і настрою є пісня; є то короткий віршовий твір, зложений часто в правильні строфи, що виражає одне почуття, одне враження або один пережитий настрій без огляду на особу, яка його пережила” [2, с. 299].

Невід’ємною ознакою пісенного тексту є образність мовлення. Образність виявляється у передачі загального поняття через словесний образ, що є емоційним сприйняттям дійсності. Цій меті і служать лексико-стилістичні засоби. Вони вживаються автором для логічного виділення та впорядкування тексту, для інтенсифікації висловлювання, для вираження емотивності мовлення.

Проаналізувавши тексти пісень групи, які нами досліджуються, слід зазначити, що нами було виявлено фігури заміщення, фігури комбінації та деякі інші засоби увиразнення. Серед фігур заміщення ми виділили гіперболу, мейозис та метафору.

Гіпербола може бути виражена усіма значущими частинами мови. Вона є засобом, який посилює здатність читача давати логічну оцінку виразу. Це досягається пробудженням дихотомії думки [3, с. 177]. Наприклад:

And she promises the earth to me and I believe her after all this time I don't know why (Beatles, “Girl”). У даному випадку гіпербола виражена іменником *the earth* – дівчина обіцяє ліричному герою весь світ, хоча під цим розуміється все те матеріальне і духовне, що вона в змозі йому віддати.

Протилежним до гіперболи є **мейозис**, який підкреслює неважливість таких ознак об'єкта як розмір, форма, відстань [4, с. 47]. Наприклад: *There must be some word today from my girlfriend so far away* (Beatles, “Please Mister Postman”). У значенні листа вжите словосполучення *some word*.

Широко використовуються у пісенних текстах **метафори**, які дають можливість зрозуміти абстрактні сутності через досвід фізичного існування людини, задаючи тим самим спосіб та характер нашого бачення оточуючого світу та внутрішнього світу ліричного героя. Згідно з прагматичним впливом, який вони створюють на адресата, наявні у текстах пісень метафори можна поділити на **стерті** метафори (зафіксовані у словниках) та **оригінальні** (індивідуально-авторські) метафори, які створені уявою мовця [4, с. 54]. Стерта метафора набула певної сталості. Наприклад, у наступному реченні: *If I fell in love with you would you promise to be true?* (Beatles, “If I Fell”) вираз *to fall in love* – стала метафорична фраза, і при перекладі має одне значення – *закохатись*. Її не можна перекласти по-іншому, тому що ця метафора є стертою. Оригінальні (індивідуально-авторські)

метафори “виходять” із конкретного тексту і завжди пов’язані з ним, оскільки конотативні ознаки фокусуються лише в рамках даного лексичного набору.

Наступні оригінальні метафори звучать експресивно і непередбачувано: *she’s got the devil in her heart* (Beatles, “Devil In Her Heart”); *these chains of love got a hold on me* (Beatles, “Chains”); *there’s always rain in my heart* (Beatles, “Please Please Me”); *love was such an easy game to play* (Beatles, “Yesterday”).

Наявні у текстах пісень метафори ми також розглядали згідно відомої класифікації цих стилістичних засобів за ступенем їхнього стилістичного потенціалу на **номінативні, когнітивні та образні**. До номінативних, тобто таких, що не несуть стилістичної інформації, ми можемо віднести метафори *chains of love*, *the foot of the hill*. Метафори у наступних виразах є образними, оскільки вони індивідуальні та рідкісні: *love was such an easy game to play* (Beatles, “Yesterday”); *she’s an angel sent to me* (Beatles, “Devil In Her Heart”). Когнітивні метафори утворюються, коли об’єкт отримує ознаку, яка притаманна іншому об’єкту. Наприклад: *but her eyes they tantalize* (Beatles, “Devil In Her Heart”); *there’s a shadow hanging over me* (Beatles, “Yesterday”); *yours was the kiss that awoke my heart* (Beatles, “A Taste Of Honey”). Будучи джерелом лексичної полісемії, дані метафори не мають великої стилістичної цінності.

У текстах “Beatles” метафора найчастіше виконує експресивну, “підживлюючу” функцію, збагачуючи мовну скарбницю і тим самим надаючи їй цікавості: *Well, I talk about boys now, what a bundle of joy!* (Beatles, “Boys”). Цей тип метафори надає виразу *a bundle of joy* оцінного значення, яке визначає хлопців як веселунів, що здатні будь-кому підняти настрій. У наступному прикладі: *Suddenly, I’m not half the man I used to be, there’s a shadow hanging over me* (Beatles, “Yesterday”) метафора виражає певний внутрішній та емоційний стан людини, у даному випадку почуття пригніченості та вини у скоєному.

Метафора має свої різновиди, які створюють нові образи та надають висловлюванню виразності – епітет, антономазія та персоніфікація. У “Теорії словесності” О.Шалигіна епітет визначається так: “Епітетом називається слово або декілька слів, які додаються до звичайної назви предмета, щоб посилити його виразність підкреслити в предметі одну з його ознак – саме ту, яку в даному випадку важливо висунути на передній план” [2, с. 208]. Наприклад: *sweet lips; rocking pneumonia; soft words; sweet fragrant meadows; thrilling lips*.

Іншим видом метафори, який ми знаходимо у текстах пісень групи “Beatles”, є **персоніфікація**, що є поширеним явищем у літературі. Наприклад:

Then there was music and wonderful roses
They tell me in sweet fragrant meadows of dawn and you
There was love all around
But I never heard it singing (Beatles, “Till There Was You”)

Як бачимо, у даному випадку троянди наділені властивістю розмовляти, а кохання – співати.

Аналізуючи тексти пісень, нам довелося зіткнутись із деякими фігурами комбінації, які надають текстам більшої виразності і образності. Зокрема, у досліджуваних піснях нам відомі випадки порівняння, які представлені за допомогою наступних структурних варіантів:

- сполучники *as* або *like*, наприклад:
It’s been a hard day’s night,
And I been working like a dog (Beatles, “A Hard Day’s Night”).
- підрядне означальне речення (сполучники *as*, *as if*, *as though*):
Yesterday, all my troubles seemed so far away,
Now it looks as though they are here to stay (Beatles, “Yesterday”)
- прикметники вищого ступеня порівняння:
A taste of honey...tasting much sweeter than wine (Beatles, “A Taste Of Honey”)

Подані вище порівняння погруповані за класифікацією Л.П.Єфімова та О.А.Ясинецької. Семантична структура елементів порівняння *seem* та *as if* така, що вони свідчать лише про незначну схожість. Проте сполучники *as* і *like* категоричніші і проводять пряму аналогію між двома об’єктами [3, с. 168].

З метою представити одне явище в різних аспектах та варіаціях, а також уникнути монотонності та стилістичної спотвореності автори текстів пісень, що нами досліджуються, використовують такі фігури тотожності, як **синоніми**. Вони не лише збагачують мову твору, зокрема пісні, а й надають їй експресивності та якнайточніше передають думки та ідеї автора. Оскільки ми розглядаємо пісенні тексти на любовну тематику, то, відповідно, знаходимо тут групу синонімів з домінантом *to love*. Це такі дієслова: *to adore, to cherish, to hold dear, to treasure, to be*

fond of, to be in love, to fall in love, to be crazy about, to fancy, to have a crush on.

Тексти пісень гурту багаті на звертання до коханої дівчини. Якщо розглядати її як центральну особу, ліричну героїню усіх пісень, то з даних звертань можна скласти синонімічний ряд: *you, ta belle, baby, love, girl, darling, little child, honey*. Усі ці слова звертання підкреслюють глибокі почуття кохання до дівчини, яка оспівується, та виражають сильний ступінь емоційної насиченості висловлювання. Проте не у всіх піснях виконавець звертається безпосередньо до об'єкта свого кохання. У 24% проаналізованих нами пісенних текстів автор розповідає про кохану, називаючи її займенником третьої особи однини *she*.

Детально проаналізувавши тексти пісень щодо наявності у них фігур контрасту, ми цілком впевнено можемо сказати, що вони представлені у піснях таким явищем як **антитеза**. Наприклад, у реченні *I don't want you, but I need you* (Beatles, "You Really Got A Hold On Me") наявним є зіткнення двох протилежних душевних станів автора. Вживання у художньому тексті антитези підсилює експресивну значимість висловлювання.

У текстах ми зіткнулися із зіставленням певних мовних одиниць у послідовності поступового наростання їх смислового чи емоційного значення – із **кульмінацією**:

There is a place, where I can go,

When I feel low, when I feel blue (Beatles, "There's A Place").

Емоційну кульмінацію тут створюють синонімічні слова *low* і *blue*, що мають емотивне значення.

Кульмінація є фігурою невідповідності. До цих фігур належить також таке явище як **зевгма**, коли основне слово стоїть у тому самому граматичному, але іншому семантичному відношенні до прилеглих слів. Наприклад,

I will return, yes I will return,

I will come back for the honey and you (Beatles, "A Taste of Honey").

Як бачимо, автор має на меті повернутись заради кохання та меду, що є не зовсім сумісними речами.

Значну логічну, емоційну та експресивну інформацію у вираз, не беручи до уваги лексичне значення складових речення, вносять лексико-синтаксичні стилістичні засоби. Саме одним із таких засобів є повтор, який особливо широко використовується авторами пісень для вираження своїх емоцій та емотивного впливу на свідомість слухача. Усі повтори у піснях ми розглядали згідно з місцем, яке повторювані частини займають у реченні (класифікація Л.П.Єфімова та О.А.Ясинецької): 1) послідовний контактний повтор частин речення і окремих речень; 2) анафора – повтор початку двох або більше послідовних речень чи їх частин; 3) епіфора – повторюваний елемент знаходиться у кінці кожної послідовної синтаксичної структури; 4) обрамлення – повтор початку речення у кінці цього речення:

Повтор широко використовується в емоційному мовленні. Він є тим синтаксичним засобом, який вказує на напругу, переляк, схвилювання, розгубленість, жах, роздратування, огиду, замилювання, захоплення та інші емоції, які властиві мовцю в момент мовлення [5, с. 137], так як, наприклад у нижче наведеному прикладі мовець переживає невимовне бажання бути коханим:

Tell me that you love me baby,

Like no other can,

Love you like no other baby,

Like no other can.

I wanna be your man,

I wanna be your man (Beatles, "I Wanna Be Your Man").

Проте І.В.Арнольд визначає повтор як "деяке цілеспрямоване відхилення від нейтральної синтаксичної норми". На думку автора, слово не дорівнює самому собі в емоційно-експресивному відношенні, якщо воно повторено декілька разів [1, с. 34].

Вибуки, а також звертання, про які ми вже згадували вище, автори текстів пісень також часто вживають у висловлюванні для вираження сильного ступеня емоційної насиченості. Наприклад:

When you say she's looking good

She acts as if it's understood, she's cool, ooh, ooh, ooh.

Ah, girl, girl, girl (Beatles, "Girl").

Мова текстів пісень багата на розмовну лексику, зокрема колоквіалізми – слова та вирази, які використовуються у неофіційній мові, але є прийнятними у ввічливій розмові чи діловому листуванні. Найпоширенішим з них у досліджуваних нами текстах пісень є скорочення, а точніше злиття двох слів у одне. Проаналізувавши 10 текстів пісень із досліджуваних нами та підрахувавши

частоту вживання у них скорочень, слід зазначити, що найуживанішими є наступні: *it's = it is* (17), *I'll = I will* (15), *can't = cannot* (9), *I'm = I am* (9). Поряд із поданими вище значну кількість становлять також такі скорочення як *don't = do not*, *'cause = because*, *'till = until*, *I've = I have* та ін.

Як і будь-який художній твір, пісенні тексти багаті на фразеологічні одиниці, зокрема на **фраземи** та **ідіоми**. Ось деякі з прикладів ідіом, що були знайдені нами у досліджуваних текстах пісень: *She said you hurt her so she almost lost her mind* (Beatles, "She Loves You").

Ідіоматичний вираз *lost her mind* означає стати психічно хворим. В українській мові ми маємо відповідник з *'ixamu* з *глузду*, що є подібним за складовими частинами з англійським.

If you need a shoulder to cry on I hope it will be mine.

Call me tonight, and I'll come to you (Beatles, "Any Time At All").

Ця ідіома певною мірою є метонімічною, так як поняття особи, яка готова вислухати усі твої проблеми та поспівчувати заміщується поняттям частини тіла цієї особи – її плечем, на якому можна поплакатися.

Отже, у досліджуваних нами текстах пісень групи "Beatles" ми прослідкували вживання певних засобів виразності та лексико-стилістичних прийомів, які сприяють інтенсифікації та піднесенню вираженого висловлювання. Серед них такі фігури заміщення як гіпербола, мейозис, метафора та її різновиди. Усі вони вжиті для вираження автором своїх емоцій та емотивного впливу на свідомість слухача. Також знаходимо у текстах пісень і фігури комбінації. Вони надають текстам різнобарв'я, викликають у слухача уяву та підсилюють його інтерес. Характерними для текстів пісень групи "Beatles" є такі прийоми як повтор, скорочення та ідіома. Зокрема повтор та скорочення можна одразу помітити, не проводячи детального аналізу. Вони надають пісням емоційного забарвлення та логічного виділення.

Література

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декоративная). – М.: Просвещение, 1990. – 301 с.
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. О.Галича. – К.: Либідь, 2005. – 488 с.
3. Гальперин И.Р. Стилистика англ. языка. Учебник. – М.: Высш. школа, 1981. – 334 с.
4. Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. Стилїстика англїйської мови і дискурсивний аналіз. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 240 с.
5. Скребнев Ю.М. Основы стилистики англ. языка: Учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. / Ю.М. Скребнев. – М.: ООО "Издательство Астрель", 2003. – 221 с.

Гонтар З.В.

*Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
Науковий керівник – к. філол. н., ст. викл. Криницька Н.І.*

Діалогізм у романі Річарда Баха "Ілюзії"

"Немає на світі більш чарівної, світлої і сумної книги, ніж "Ілюзії" Річарда Баха", – такими словами, що запуснені в Інтернет невідомо ким, починається майже кожна анотація цього культового твору. Роман американського письменника, опублікований у 1977 році, перекладено російською мовою Майком Науменком (лідером групи "Зоопарк"), Ігорем Куберським, Михайлом Шишкіним та ін., а українською – Валерієм Грузином. Попри надзвичайну любов до цього твору з боку читачів різних країн та його певну естетично-художню цінність роман не досліджувався ґрунтовно в літературознавчому аспекті, що й обумовлює актуальність нашої роботи.

У другій половині ХХ століття внаслідок соціальних катаклізмів в Америці виникає рух у культурі, релігії, філософії та науці під назвою "ню-ейдж" (англ. New Age, буквально "нова ера"). Хоча погляди різних груп "ню-ейдж" мають велику розмаїтість, можна виділити чимало найбільш характерних положень: єдність всіх релігій; віра в минулі народження й переселення душ; віра в кармічну причинність і взаємозв'язок долі з подіями минулих життів; відчуття єдності всіх живих істот як одного безбережного океану енергії; положення про обмеженість розуму й наявність "вищого я" і "трансперсональної реальності"; положення про єдність науки, містики й релігії; загальна віра в Добро, Любов і Світлі сили [9].

Більшість творів Р.Баха, зокрема "Ілюзії, або Пригоди месії мимоволі" (*Illusions. The Adventures of a Reluctant Messiah*), асоціюються з "новою епохою" одухотворення. У романі йдеться про зустріч автора, пілота на ім'я Річард, із месією наших днів Дональдом Шимодою, який утомився від своєї